

Generálne riaditeľstvo
Zboru väzenskej a justičnej stráže
Odbor výkonu väzby a výkonu trestu
GR ZVJS-16/21-2016

**Koncepcia aplikovaného penologického výskumu
na roky 2016 až 2026
a dlhodobá orientácia analyticko-výskumnej činnosti v podmienkach
Zboru väzenskej a justičnej stráže**

Predkladá:

pplk. PhDr. Zuzana Valentovičová
riaditeľka odboru výkon väzby a výkonu trestu

Vypracovali:

pplk. PaedDr. Peter Kriška, PhD.
mjr. JUDr. Jozef Griger
Mgr. Jakub Ľorko
Mgr. Andrej Beleš

Bratislava, december 2016

Obsah

ZOZNAM SKRATIEK.....	3
1 Úvod.....	4
1. 1 Súčasný stav penologického výskumu v zbore.....	5
1. 2 Medzinárodné odporúčania.....	5
2 Všeobecné ciele	7
3 Analyticko-výskumná činnosť	8
3. 1 Oblasti orientácie.....	8
Dlhodobé a doživotné tresty.....	8
Recidíva.....	9
Juvenilná justícia z pohľadu penológie.....	10
Resocializačné a výchovné vzdelávacie programy	11
Práva a povinnosti väznených osôb.....	11
Personál zaisťujúci sankcie a opatrenia	12
3. 2 Organizačno-personálne zabezpečenie.....	13
3. 3 Spolupráca s kriminologickým výskumom a hraničnými odbormi.....	14
4 Ďalšie (súvisiace) činnosti.....	14
5 Záver	15
5. 1 Zhrnutie úloh	16

ZOZNAM SKRATIEK

zbor	Zbor väzenskej a justičnej stráže
TOS	trest odňatia slobody
TDV	trest domáceho väzenia
premena	premena zvyšku trestu odňatia slobody na trest domáceho väzenia
TZ	zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov
TP	zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov
ZVTOS	zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
PVTOS	Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 368/2008 Z. z., ktorou sa vydáva Poriadok výkonu trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov
ZVV	zákon č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov

1 ÚVOD

Efektívita a transparentnosť fungovania štátu, založenom na princípe spravodlivosti, ľudských právach, nestrannosti a rovnosti podľa a pred zákonom, musí byť objektívne overiteľná. Nástrojom hodnotenia efektivity a transparentnosti fungovania štátu a vnútorného rozvoja je **výskum**, ktorý by mal verifikovať správnosť existujúcich riešení, resp. na základe signifikantných faktorov navrhovať nové riešenia, ktoré je nutné zaviesť do aplikačnej praxe. Akékoľvek opatrenia verejných politík by tak v záujme účelného vynakladania verejných prostriedkov mali vychádzať z poznania skutočnosti založeného na analýze faktov a dôkazov (**evidence based policy**).

Všetci ľudia majú **právo** žiť v spravodlivej, pokojnej a bezpečnej spoločnosti. Trestno-právny systém prispieva k naplneniu tohto práva prostredníctvom používania primeraných a zodpovedajúcich sankcií. **Sankcia** je však nielen želaný následok protiprávneho konania ohrozujúceho záujmy chránené Trestným zákonom, ale aj jedným z nástrojov korekcie budúceho správania previnilca – nástroj ochrany spoločnosti. Adresný výkon sankcií si tak vyžaduje **holistický prístup** z rôznych hľadísk (psychologického, sociologického, kultúrno-historického a pod.), **exaktný analyticko-výskumný základ a obojstranný transfer poznatkov teórie a praxe**.

Koncepcia aplikovaného penologického výskumu na roky 2016 až 2026 a dlhodobá orientácia analyticko-výskumnej činnosti v podmienkach Zboru väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „koncepcia“) predstavuje základný programový dokument penologického výskumu v zbere, je vypracovaná v súlade s Koncepciou väznenstva Slovenskej republiky na roky 2011 až 2020¹ a vychádza z historických základov penologického výskumu v slovenskom väzenstve,² Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky³ a medzinárodných odporúčaní pre rozvoj aplikovaného penologického výskumu a penitenciaristiky. Dôraz penologického výskumu v zbere sa kladie na riešenie aktuálnych problémov vykonávacieho konania, koncepcií, výziev budúcnosti a na analytické hodnotenie efektivity nástrojov väzenskej politiky.

¹ 1. bod v oblasti ľudských zdrojov a vzdelávania definovaný v dlhodobých cieľoch Aktualizovanej Koncepcie väznenstva Slovenskej republiky na roky 2011 až 2020: „Vytvoriť podmienky pre zriadenie pracoviska penologického výskumu.“

² Aplikovaný výskum foriém a metód nápravno-výchovnej činnosti bol jednou z piatich hlavných úloh Správy Zboru nápravnej výchovy už v období vzniku samostatného slovenského väznenstva v roku 1969 (článok čl. II písm. e) RMS č. 8/1969, ktorým sa vydáva Dočasný organizačný poriadok Správy Zboru nápravnej výchovy SSR). Skromné začiatky sprevádzané úzkou spolupracou s Právnickým ústavom Ministerstva spravodlivosti SSR (skupina pre penologický výskum tvorená odbornými zamestnancami ZVJS bola jeho organizačnou súčasťou v rokoch 1974 až 1979) a Vedeckou radou Ministerstva spravodlivosti SSR na prehĺbenie vedeckosti a zvýšenie účinnosti nápravno-výchovnej činnosti počas výkonu trestu odňatia slobody (existovala v období rokov 1974 až 1991) vyvrcholili v období rokov 1980 až 1990, kedy aplikovaný penologický výskum realizoval samostatný organizačný útvar správy ZNV – Odbor (oddelenie) pre penologický výskum, ktorý bol priamo podriadený náčelníkovi Správy ZNV. Koniec „zlatého obdobia“ penologického výskumu v slovenskom väzenstve začína krátkym zlúčením s odborom nápravno-výchovnej činnosti v roku 1991. Po roku 1992 sa už zmienka o penologickom výskume neobjavuje v žiadnom organizačnom poriadku Správy ZNV (neskôr Generálneho riaditeľstva zboru). Pokus o renesanciu penologického výskumu sa uskutočnil v rokoch 2005 a 2006. V rámci odboru výkonu väzby a výkonu trestu Generálneho riaditeľstva zboru sa systemizovali dve funkčné miesta vedecko-výskumných zamestnancov zboru, ktoré však boli v rámci tzv. „optimalizácie“ zrušené.

³ V časti 2 podnadpis „Bezpečnostná politika“ sa uvádza, že vláda Slovenskej republiky „pri výskumných a inovačných iniciatívach záchranných zložiek a bezpečnostných zložiek bude spolupracovať so slovenskými a zahraničnými partnermi v oblasti vedy, výskumu a vývoja“. V časti 3 podnadpis „Politika podpory výskumu a inovácií“ sa uvádza, že „...výskum a inovácie majú interdisciplinárnu povahu a budú realizované v úzkej spolupráci príslušných ministerstiev, ÚOŠS a SVVI so SAV, vysokými školami, výskumnými inštitúciami štátneho, verejného a súkromného sektora, ako aj so zástupcami podnikateľského prostredia. Cieľom výskumných a inovačných aktivít bude posúvanie hraníc poznania tvorbou nových poznatkov, materiálov, technologických, diagnostických a liečebných postupov, ako aj nových poznatkov umožňujúcich riešenie spoločenských problémov s potenciálom pre budúce aplikácie v hospodárskej, spoločenskej a decíznej sfére. ...“

1.1 Súčasný stav penologického výskumu v zbere

Dňom 1. januára 2016 bol v rámci úseku výkonu trestu odboru výkonu väzby a výkonu trestu Generálneho riaditeľstva zboru zriadený analyticko-výskumný útvar - **referát aplikovaného penologického výskumu**.

V rámci referátu aplikovaného penologického výskumu sú systemizované dve funkčné miesta vedúcich odborných referentov špecialistov III. (zamestnanec zboru), z ktorých jedno je od 19. apríla 2016 obsadené dvomi zamestnancami na polovičný úväzok

Okrem referátu aplikovaného penologického výskumu sa v podmienkach slovenského väzenstva dlhodobo umožňuje realizovať „výskum“ študentom vysokých škôl - výskumná časť záverečných prác vysokoškolského štúdia. Tento „výskum“ však aktuálne nemá pre zbor pridanú hodnotu, nakoľko témy záverečných prác nie sú (s výnimkou spolupráce s Akadémiou policajného zboru v Bratislave a Právnickou fakultou Univerzity Komenského v Bratislave) určované podľa potrieb zboru. Zbor tak poskytuje študentom nekoordinovaný priestor, ktorý nepodporuje využiteľnosť formulovaných záverov záverečných prác pri napĺňaní stanovených cieľov aplikovaného penologického výskumu.⁴ Navyše výsledky tejto formy „výskumov“ (vo väčšine prípadov ide skôr o prieskum) nie sú podporené relevantnou verifikáciou (napríklad formou aplikácie kontrolnej skupiny) a publikovanie výsledkov buď neexistuje, alebo je atomizované v rôznych univerzitných periodikách bez možnosti oponentúry zo strany zboru.

1.2 Medzinárodné odporúčania⁵

Dokument Odporúčanie CM/Rec (2014)4 Výboru ministrov členským štátom o elektronickom monitoringu

Text *40. Je potrebné viesť výskum a vykonávať nezávislé hodnotenie a sledovanie na podporu kvalifikovaných rozhodnutí štátnych orgánov o etických a profesionálnych aspektoch využívania elektronického monitoringu v trestnom konaní.*

Dokument Odporúčanie CM/Rec (2014)3 Výboru ministrov členským štátom týkajúce sa nebezpečných páchatel'ov

Text *Časť VI - Monitoring, zamestnanci a výskum*

*51. Výskum využitia a rozvoja spoľahlivosti nástrojov na posúdenie rizík a potrieb by mal byť vykonaný so zvláštnym zreteľom na nebezpečných páchatel'ov.
52. Hodnotiaci výskum by mal byť vykonaný pre stanovenie kvality posudzovania rizík.*

Dokument Odporúčanie CM/Rec (2012)12 Výboru ministrov členským štátom týkajúce sa väzňov, ktorí sú cudzími štátnymi príslušníkmi

Text *41. Orgány pravidelne hodnotia svoju politiku zaobchádzania s podozrivými cudzincami a páchatel'mi na základe vedecky potvrdeného výskumu a v prípade potreby ju upravujú.*

Dokument Odporúčanie CM/Rec (2008)11 Výboru ministrov členským štátom o Európskych pravidlách pre mladistvých páchatel'ov vystavených sankciám a opatreniam

Text *I. Hodnotenie a výskum*

⁴ Bližšie v časti 3.3

⁵ Vzhľadom na rozsah, adresnosť a existujúce kontrolné orgány (Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT)) sa naša pozornosť zameriava len na dokumenty Rady Európy.

135. Sankcie a opatrenia pre mladistvých sú pripravované na základe výskumu a vedeckého hodnotenia.

136.1 Pre tieto účely sú zhromažďované údaje, ktoré umožnia hodnotiť úspešnosť a neúspešnosť ako väzobných, tak aj alternatívnych sankcií a opatrení. Pozornosť je pri tomto hodnotení venovaná recidíve a jej príčinám.

136.2 Rovnako sú zhromažďované údaje o osobných a sociálnych okolnostiach mladistvých a podmienkach v zariadeniach, v ktorých sú mladiství zadržávaní.

136.3 Orgány zodpovedajú za zber a usporiadanie štatistických údajov spôsobom, ktorý umožní regionálne a iné porovnávanie.

137. Poskytovaním finančnej podpory a prístupu k údajom a do zariadení je podporovaný kriminologický výskum všetkých aspektov práce s mladistvými, prevádzané nezávislými inštitúciami. Výsledky výskumu sa zverejnia, aj keď sú objednané národnými orgánmi.

138. Výskum rešpektuje súkromie mladistvých a splňa štandardy vnútroštátnych a medzinárodných predpisov na ochranu osobných údajov.

Dokument Odporúčanie Rec (2006)2 Výboru ministrov Rady Európy členským štátom o Európskych väzenských pravidlách

Text *Výskum a hodnotenie*

91. Väzenská správa musí podporovať programy na realizáciu výskumnej a hodnotiacej činnosti týkajúcu sa účelu väznenstva, jeho úlohy v demokratickej spoločnosti a miery, v akej naplňa tento svoj účel.

Dokument Odporúčanie Rec (2003)23 Výboru ministrov členským štátom týkajúce sa vedenia väzenských správ v oblasti dlhodobých a doživotných trestov

Text *Výskum*

40. Výskum v oblasti dôsledkov doživotných trestov alebo dlhodobých trestov odňatia slobody by mal byť prevádzaný so zvláštnym prihliadnutím k úlohe, ktorú hrajú faktory potláčajúce škodlivé účinky a podporujúce konštruktívnu adaptáciu na život vo väznici.

41. Výskum by mal byť prevádzaný a zverejňovaný s cieľom prispievať programom navrhnutým k zvyšovaniu prispôsobivosti v spoločnosti po prepustení.

Dokument Odporúčanie Rec (2003)22 Výboru ministrov členským štátom týkajúce sa podmieneného prepustenia

Text *X. Výskum a štatistika*

43. S ohľadom na získavanie viacerých poznatkov o vhodnosti súčasných systémov podmieneného prepustenia a ich ďalší vývoj by malo byť prevádzané ich hodnotenie a mali by byť zhromažďované štatistické údaje poskytujúce informácie o fungovaní týchto systémov a ich účinnosť, čo do dosiahnutia základných cieľov podmieneného prepustenia.

44. Okrem vyššie uvedeného odporúčaného hodnotenia by mal byť podporovaný výskum fungovania systému podmieneného prepustenia. Takýto výskum by mal postihovať názory, postoje a predstavy súdnych a rozhodovacích orgánov, prevádzajúcich orgánov, obetí, členov verejnosti a väzňov o dočasnom prepustení. K ďalším aspektom, ktoré by mali byť skúmané patrí to, či je podmienené prepustenie nákladovo efektívne, či prináša zníženie recidívy, aký podiel podmienené prepustených väzňov sa uspokojivo prispôsobí životu v spoločnosti a aký dopad by mohol mať rozvoj systému podmieneného prepustenia na ukladanie sankcií a opatrení a na výkon trestu. Predmetom výskumného bádania by rovnako mohla byť povaha programov prípravy na prepustenie.

45. Mali by byť vedené štatistické údaje o veciach ako je počet podmienených

prepustených väzňov v pomere k počtu spôsobilých, dĺžka trestu a predmetných trestných činov, podiel doby výkonu trestu pred podmieneným prepustením, počet zrušení, podiel opakovane odsúdených a minulosť a sociálne demografické prostredie podmienne prepustených väzňov.

Dokument Odporúčanie R (97)12 Výboru ministrov členským štátom o personály zaisťujúcom sankcie a opatrenia

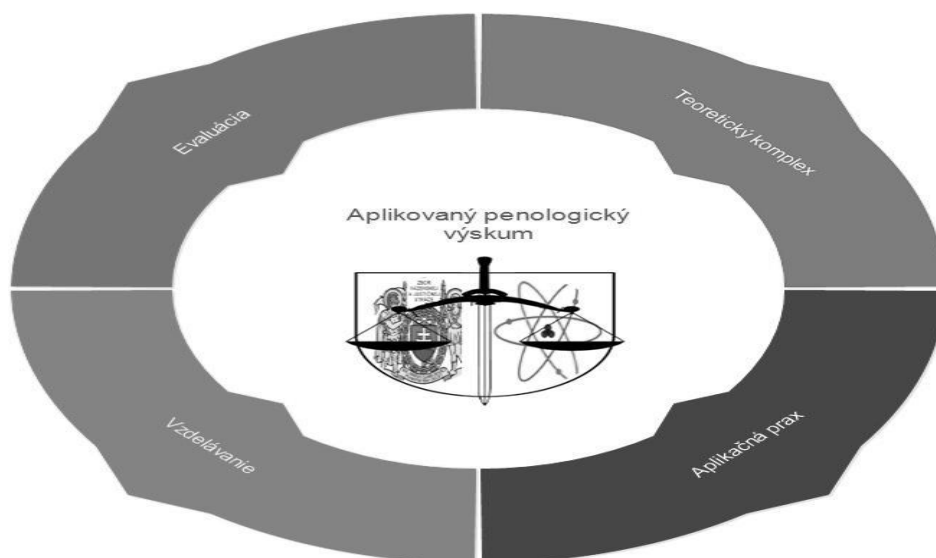
Text *47. Mal by byť podporovaný výskum fungovania personálu. Tento výskum by sa mal snažiť stanoviť okrem iného, do akej miery by sa mohla práca danej služby podstatne zlepšiť zavedením lepších foriem prijímania, výberu, vzdelávania, organizácie práce, stimulácie a profesijnej podpory.*

2 VŠEOBECNÉ CIELE

Aplikovaný výskum je vo všeobecnosti systematická tvorivá činnosť zameraná na získavanie nových poznatkov s cieľom priameho využitia získaných výsledkov v hospodárskej praxi a v spoločenskej praxi.⁶ Aplikovaný penologický výskum by mal teoretickou, analytickou, výskumnou a publikačnou činnosťou prispievať k tvorbe legislatívy a k formulovaniu trestnej politiky z hľadiska jej funkcionality, napĺňania cieľov a starostlivosti o personál, ktorý túto politiku reálne napĺňa.

Základné ciele aplikovaného penologického výskumu v podmienkach zboru:

1. Odborne skúmať penitenciárne prostredie (jeho aktuálne problémy a výzvy budúcnosti) vo vzťahu k väzneným osobám a väzenskému personálu, a tak naplniť analyticko-výskumné zámery koncepcie.
2. Na základe výsledkov primárneho cieľa navrhovať zmeny legislatívnych noriem a metodicky napomáhať ich implementácii v praxi.
3. Vykonávať odbornú činnosť zboru navonok a pokračovať v budovaní profesionálneho sebavedomia zboru dovnútra.

⁶ § 2 ods. 3 zákona č. 172/2005 z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov.

3 ANALYTICKO-VÝSKUMNÁ ČINNOSŤ

Naplnenie cieľov aplikovaného penologického výskumu si vyžaduje

- a) **vymedzenie oblastí dlhodobej orientácie analyticko-výskumnej činnosti**, resp. výskumných zámerov na roky 2016 až 2026,
- b) primerané **organizačno-personálne zabezpečenie** výskumu,
- c) **spoluprácu** s kriminologickým výskumom (hraničnými odborními) ako na Slovensku, tak aj v zahraničí a
- d) **finančné zabezpečenie** výskumu.

3.1 Oblasti orientácie

Aby aplikovaný penologický výskum nebol samoúčelným konaním, je pri formulovaní nosných oblastí dlhodobej orientácie analyticko-výskumnej činnosti potrebné vychádzať zo všetkých koncepčných materiálov zasahujúcich do výkonu trestnej politiky v Slovenskej republike,⁷ medzinárodných odporúčaní, hlavných úloh zboru a aktuálnych výziev budúceho vývoja.⁸ Oblasti orientácie sú vzhľadom na ich charakter (stručne vymedzený pri každej oblasti orientácie) navrhnuté tak, aby presahovali obdobie najbližších štyroch rokov. Koncepčné zámery na obdobie rokov 2016 - 2026 sú definované v oblastiach orientácie ako výskumné zámery.⁹

Oblasť orientácie

Dlhodobé a doživotné tresty

Charakteristika

Dlhodobé a doživotné tresty boli v terminológii starého TZ¹⁰ považované za tzv. výnimočné tresty, pričom ich výnimočnosť nespočívala vo výnimočnosti svojho druhu, ale v dĺžke trvania a v nutnosti splniť osobitné zákonné podmienky pre ich uloženie, akoaj v ustanovení obligatórneho spôsobu ich výkonu. Za výnimočné tresty sa považovali TOS v trvaní 15 až 25 rokov¹¹ alebo trest odňatia slobody na doživotie, pričom za dlhodobé a doživotné tresty budeme považovať práve tieto druhy TOS. Nový TZ uvedenú systematiku neprebral, pričom diferencuje len TOS do 25 rokov (§ 46) a trest odňatia slobody na doživotie. Dlhodobé tresty v prvej kategórii trestov do 25 rokov, čiže v dĺžke 15 až 25 rokov, nepodliehajú v otázke ukladania špeciálnym zákonným podmienkam, čiže na ich uloženie postačuje prípustnosť takej dĺžky trestu v ustanovení osobitnej časti TZ, bezpochyby, po zákonnej a sudcovskej modifikácii trestných sadzieb v zmysle § 34, 36 až 39, resp. 41¹² a 42, príp. pri aplikácii tzv. zásady *trikrát a dosť* podľa § 47 ods. 2, ak nie sú splnené materiálne podmienky uloženia doživotia. Iná situácia je v prípade TOS na doživotie, na ktorého uloženie je okrem splnenia formálnej podmienky, že tak ustanovuje osobitná časť TZ, nevyhnutné kumulatívne splnenie

⁷ Napríklad Koncepcia väznenstva Slovenskej republiky na roky 2011 až 2020; Národná protidrogová stratégia Slovenskej republiky na obdobie rokov 2013 – 2020; Stratégia prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v Slovenskej republike na roky 2012 – 2015; Národný akčný plán na prevenciu a elimináciu násillia na ženách na roky 2014 – 2019; Národný akčný plán pre deti na roky 2013 – 2017; Akčný plán na posilnenie Slovenskej republiky ako právneho štátu; Koncepcia boja proti extrémizmu na roky 2015 – 2019 a pod.

⁸ Vzhľadom na transfer poznatkov z organizačných zložiek zboru k referátu aplikovaného penologického výskumu a naopak navrhujeme, aby bol zástupca referátu penologického výskumu riadnym členom Rady pre vzdelávanie a odbornú prípravu príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže a zamestnancov Zboru väzenskej a justičnej stráže

⁹ Na účely koncepcie predstavujú výskumné zámery úlohy, ktoré budú členené na krátkodobé (termín ukončenia výskumného projektu je najneskôr 31. 12. 2017), strednodobé (termín ukončenia výskumného projektu je najneskôr 31. 12. 2020) a dlhodobé (termín ukončenia výskumného projektu je najneskôr 31. 12. 2026).

¹⁰ Ustanovenie § 29 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

¹¹ Nový český Trestní zákonník č. 40/2009 Sb. Túto koncepciu na rozdiel od slovenského TZ zachováva, pričom zvyšuje rozpätie výnimočného trestu na 20 až 30 rokov.

¹² Na zvýšenie zákonnej trestnej sadzby má vplyv uplatnenie asperačnej zásady podľa § 41 ods. 2 TZ.

materiálnych podmienok podľa § 47 ods. 1, podľa ktorých je uloženie takého trestu prípustné, ak si to vyžaduje účinná ochrana spoločnosti a zároveň nie je nádej, že by bolo možné páchateľa napraviť TOS na dobu do 25 rokov. Ide o fakultatívne ukladanie TOS na doživotie, v § 47 ods. 2 pri taxatívne vymenovaných trestných činoch v prípadoch trojnásobnej recidívy je upravené jeho obligatórne ukladanie, ak sú splnené materiálne podmienky podľa prvého odseku. Materiálne podmienky podľa prvého odseku sú vyjadrením zásad individuálnej represie a individuálnej a generálnej prevencie, ktoré sú rámcovo upravené v § 34 ods. 1. Kritérium budované na fakte, že si uloženie takého trestu vyžaduje účinná ochrana spoločnosti, znamená, že doživotie sa ukladá v prípade najzávažnejších trestných činov spáchaných páchateľmi s výraznejšími negatívnymi osobnostnými črtami, kde všeobecná horná hranica TOS by na dosiahnutie týchto cieľov nepostačovala. Trestné činy s mimoriadnou závažnosťou sa vyznačujú buď obzvlášť zvrhnutiahodným spôsobom vykonania činu (mimoriadna surovosť, brutálnosť, zákernosť alebo zvrhlosť, ktoré sa vymykajú bežnému obrazu rovnako kvalifikovanej trestnej činnosti), obzvlášť zvrhnutiahodnou pohnútkou (ktorá svedčí o mimoriadnej bezcitnosti, zvrhlosti, sebeckte a pohrdaní ľudskými právami a slobodami) alebo obzvlášť ťažkým alebo ťažko napravitelným následkom (pri úkladnej vražde napr. smrť viacerých osôb, alebo osoby s významným spoločenským postavením). Druhé kritérium pozostávajúce zo záveru, že nie je nádej páchateľa napraviť kratším trestom, je vyjadrením individuálnej prevencie. Ide o právnu otázku, ktorú súd posudzuje na základe záverov znalca z odboru psychológie.

Z pohľadu procesných ustanovení TP neustanovuje špecifické pravidlá pre výkon dlhodobých a doživotných trestov. Osobitné ustanovenia o doživotnom treste však obsahuje ZVTOS, ktorý v § 79 ods. 1 okrem ochrany spoločnosti za účel výkonu doživotného trestu stanovuje usmerňovanie správania v súlade s dobrými mravmi a stabilizáciu fyzického a psychického stavu. Podľa § 78 ods. 5 PVTOS je doživotnej odsúdený oddelene umiestnený od ostatných odsúdených, nezaraďuje sa do aktivít organizovaných pre celý ústav, prácu vykonáva v cele. Je na zváženie, či sa významným obmedzovaním kontaktu so spoluodsúdenými dosahuje psychická stabilizácia doživotne odsúdeného. Problematickým sa tak stáva aj zmysluplné využitie voľného času, s čím sú pre odsúdeného spojené otázky základnej zmysluplnosti výkonu akejkoľvek činnosti a samotného bytia.

Neuralgickým bodom je aj otázka podmiennečného prepustenia, možnosť predikcie vedenia riadneho života, čo je obligatórnou materiálnou podmienkou podmiennečného prepustenia podľa § 66 ods. 1 TZ. S uvedeným súvisí aj otázka kolízie neprípustnosti podmiennečného prepustenia doživotne odsúdených v prípadoch podľa § 67 ods. 3 TZ a § 34 ods. 8 TZ so štandardmi čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Výskumné zámery

1. Efektivita práce s odsúdenými vo výstupných oddieloch (strednodobý).

Oblasť orientácie

Recidíva

Charakteristika

Recidíva je jav, ktorý trestné právo a kriminológia chápu odlišne. Trestné právo rozumie recidívou opätovné spáchanie trestného činu po už právoplatnom odsúdení. Kriminológia vykladá tento pojem širšie, keď pod recidívu zahŕňa akékoľvek opätovné páchanie trestnej činnosti bez ohľadu na uplatnenie trestnoprávných mechanizmov voči páchateľovi. Z hľadiska penologického výskumu je zaujímavé rozoberať pojem recidíva v užšom – trestnoprávnom – chápaní, keďže na páchateľovi boli, hoci nie dostatočne účinne, uplatnené inštitúty smerujúce k individuálnej represii a prevencii trestnej činnosti a napriek tomu spácha trestný čin. Vzhľadom na túto skutočnosť je potrebné podrobiť efektívnosť nástrojov trestnoprávnej represie podrobnému penologickému výskumu. Kľúčové faktory na vznik kariéry recidivistu sa vo väčšine prípadov vytvárajú v detstve a dospievaní, preto osobitnou výskumnou otázkou budú mechanizmy zabránenia recidívy mladistvých páchateľov. Osobitný priestor sa bude vo výskume venovať aj recidíve po podmiennečnom prepustení z výkonu TOS za účelom zefektívnenia predikcie vedenia riadneho života

ako materiálnej podmienky podmieneného prepustenia.

Podľa zahraničných výskumov¹³ sa odhaduje, že pri jednotlivých druhoch trestnej činnosti sa miera trestných činov spáchaných v recidíve pohybuje medzi 35 až 60 percentami. Úlohou penologického výskumu v tejto oblasti bude podrobná explorácia stavu recidívy v Slovenskej republike, hľadanie príčin zlyhania účinnosti jednotlivých nástrojov trestného práva, ako aj formulácia záverov na zefektívnenie potlačania recidívy aj v súvislosti s vyššie spomínaným výskumom recidívy mladistvých, resp. recidívy po podmienenom prepustení.

Výskumné zámery

1. Nástroje na hodnotenie rizika sociálneho zlyhania (recidívy) páchatel'ov trestnej činnosti (krátkodobý).
2. Kľúčové faktory na vznik „kariéry“ recidivistu (dlhodobý).

Oblasť orientácie

Juvenilná justícia z pohľadu penológie

Charakteristika

Problematika trestnej zodpovednosti a trestania mladistvých na rozdiel od väčšiny európskych krajín, kde sa uplatňuje tzv. osobitné súdnictvo nad mládežou, je v TZ upravená spoločne s právnou úpravou vzťahujúcou sa na dospelých páchatel'ov, avšak je koncipovaná ako výnimka zo všeobecnej úpravy. Z tohto dôvodu je predmetná problematika samostatne upravená vo štvrtej hlave všeobecnej časti TZ pod názvom „Osobitné ustanovenia o stíhaní mladistvých“ a k ostatným ustanoveniam TZ je vo vzťahu špeciality.

Osobitné procesnoprávne ustanovenia upravujúce trestné konanie proti mladistvým, rovnako ako hmotnoprávne ustanovenia, sú upravované spoločne s právnou úpravou vzťahujúcou sa na dospelých. Predmetné ustanovenia sú v TP vymedzené ako jeden z osobitných spôsobov konania v druhom diele siedmej hlavy TP pod názvom „Konanie proti mladistvým“.

Rovnako ako v trestnoprávných kódexoch aj ZVV a ZVTOS obsahujú osobitné ustanovenia o výkone trestu mladistvých (§ 70 a nasl.), resp. o výkone väzby mladistvých (§ 45 a nasl.). Podľa ZVTOS mladiství predstavujú jednu z osobitných kategórií odsúdených. Predmetné ustanovenia v ZVTOS a v nadväzujúcej vyhláške sa dotýkajú najmä účelu výkonu trestu, diferenciacie výkonu trestu, programu zaobchádzania, ustanovovania opatrovníka, návštev, vzdelávania, kultúrno-osvetovej činnosti, záujmovej činnosti a prípravy na prepustenie. Obdobne aj ZVV a na neho nadväzujúca vyhláška reguluje v osobitných ustanoveniach o výkone mladistvých najmä problematiku návštev, disciplinárneho trestania, vzdelávania a ustanovovania opatrovníka.

Úlohou osobitných ustanovení o mladistvých nie je vytvorenie privilegovaného postavenia mladistvých páchatel'ov, ale ide najmä o to, ako čo najúčinnnejšie postupovať proti kriminalite mladistvých. Preto predmetom penologického výskumu by vo všeobecnosti mala byť analýza predmetných osobitných ustanovení týkajúcich sa mladistvých v jednotlivých právnych predpisoch a ich aplikácie v kontexte napĺňania účelu trestnoprávneho sankcionovania mladistvých v praxi.

Výskumné zámery

1. Vplyv väzenského prostredia a systému zaobchádzania na resocializáciu mladistvých. (strednodobý).

¹³ Napr. Válková, H., Kuchta, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 402-403.

Oblasť orientácie

Radikalizácia a terorizmus

Charakteristika

Teroristické a násilné extrémistické činnosti sú vážnou hrozbou v Európskej únii. Tieto činnosti páchajú nielen organizované skupiny, ale čoraz častejšie aj menšie skupiny alebo jednotlivci, ktorí v súčasnosti konajú z rôznych pohnútok. Používanie on-line nástrojov na účely náboru a šírenie propagandy zaznamenáva nárast, čo sťažuje predvídanie či odhaľovanie násilných činov. Okrem toho rastie počet Európanov, ktorí cestujú do zahraničia, kde prejdú výcvikom a bojujú v bojových zónach (v súčasnej uznávanej medzinárodnej kriminologickej terminológii ako tzv. „foreign fighters“), pričom sa stávajú ešte radikálnejšími a po svojom návrate môžu predstavovať hrozbu pre našu bezpečnosť ako aj bezpečnosť iných európskych krajín.

Z penologických poznatkov je zrejmé, že väzenské prostredie, aj pri najefektívnejšom spôsobe zaobchádzania s väznenými osobami, bude nielen ochraňovať spoločnosť pred páchatelmi trestných činov, ale pre nepriaznivé vplyvy väzenského prostredia (prizonizácia, „druhý život“, sociálna stigmatizácia po skončení výkonu trestu, strata sociálnych kontaktov a pod.) bude rovnako predstavovať aj potenciálnu hrozbu radikalizácie (s osobitným dôrazom na mladistvých, resp. vekovo mladých osôb). Príspevkom zboru v boji proti terorizmu a radikalizácii je preto zabrániť prieniku extrémistickej ideológie s prvkami terorizmu, náboženskej radikalizácie a intolerancie medzi väznenými osobami a zabrániť nedovolenému spôsobu komunikácie uväznených radikálov s vonkajším prostredím (telefónom, korešpondenciou alebo iným prenosom).

Výskumné zámery

V súvislosti so súčasným stavom a vývojom fenoménu radikalizácie a terorizmu bude stanovený podľa aktuálnych potrieb.

Oblasť orientácie

Resocializačné a výchovné vzdelávacie programy

Charakteristika

Aplikácia štandardizovaných výchovných vzdelávacích programov v praxi je jednou z dominantných ideí restoratívnej justície a zásady ultima ratio. Účelom výchovných vzdelávacích programov je ovplyvňovať rozhodovanie páchatel'a trestného činu tak, aby spolu s uloženým trestom odstránili príčinu, podmienky alebo príležitosť k opätovnému spáchaniu trestného činu, ktorého sa už dopustil. Výber výchovného programu pre konkrétneho odsúdeného musí rešpektovať proporcionalitu k povahe trestu, ktorého sú integrálnou súčasťou, k trestnému činu, za spáchanie ktorého bol páchatel' uznaný vinným (ukladať povinnosť zúčastniť sa výchovného / probačného programu, ktorý by síce mohol prispieť k prevýchove páchatel'a, ale nemá nijaký vzťah k spáchanému trestnému činu, nie je v súlade so zákonom (R IV/1968)), k osobe páchatel'aa k ochrane obete. To znamená, že napríklad páchatel'ovi trestného činu násilnej povahy voči blízkej osobe musí súd (v prípade alternatívnych trestov), resp. pedagóg, ktorý zostavuje program zaobchádzania odsúdenému vo výkone TOS, uložiť povinnosť zúčastniť sa štandardizovaného sociálno-intervenčného programu pre páchatel'ov násilia v partnerských vzťahov.

Bývalí väzni sú rovnako ako iné osobitne zraniteľné / rizikové skupiny (ľudia so zdravotným postihnutím, migranti a etnické skupiny, bezdomovci, závislí od návykových látok, izolovaní starší ľudia a deti) vystavení vyššiemu riziku chudoby a sociálnemu vylúčeniu v porovnaní s majoritnou populáciou. Dôvodom sú faktory vychádzajúce z povahy väzenských zariadení, t.j. vynúteného vylúčenia (izolácie) väzňov zo sociálnych sietí (spoločnosti) a interakcie s jej členmi.¹⁴ Vynútené sociálne vylúčenie počas výkonu trestu odňatia slobody (najmä pri dlhodobých trestoch) spôsobuje stratu sociálneho zázemia. Účelom resocializačných aktivít je

¹⁴ European Commission: Combating poverty and social exclusion. A statistical portrait of the European Union 2010. Luxembourg: Publications Office of the European Union, ISBN 978-92-79-13443-2

identifikovať kľúčové kompetencie potrebné k sociálnemu začleneniu po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody a prostredníctvom štandardizovaných resocializačných vzdelávacích programov (napr. resocializačný kurz finančnej gramotnosti, resocializačný kurz digitálnej gramotnosti, resocializačný kurz komunikačných zručností a pod.) pomôcť odsúdeným získať, obnoviť alebo posilniť schopnosti samostatne riešiť ich problémy po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody.

Výskumné zámery

1. Analýza politiky a programov práce s páchatel'mi užívajúcimi drogy v trestnoprávnom systéme (strednodobý).
2. Analýza politiky a programov pre prácu s páchatel'mi násilia na ženách (dlhodobý).

Oblasť orientácie

Práva a povinnosti väznených osôb

Charakteristika

Predpisy upravujúce výkon trestu stanovujú základné sociálne práva odsúdených (ubytovanie, stravovanie, odievanie, spánok, osobná hygiena, veci osobnej potreby) a ich ostatné práva (návštevy, korešpondencia, prijímanie balíkov, používanie telefónu, disponovanie s peňažnými prostriedkami, nákup potravín, zdravotná starostlivosť, vychádzka, vzdelávanie, styk s advokátom). Práva sú doplnené súborom povinností podľa § 39 a 40 ZVTOS. Podobne aj predpisy regulujúce výkon väzby upravujú ubytovanie obvinených, ich stravovanie, odievanie, spánok, zdravotnú starostlivosť, vychádzky, veci osobnej potreby, styk s obhajcom a inými osobami, návštevy, korešpondenciu, používanie telefónu, prijímanie balíkov, disponovanie s peňažnými prostriedkami, nákup potravín a iných vecí, prístup k informáciám, poskytovanie psychologických a sociálnych služieb a ochranu práv obvinených. Uvedené je doplnené výpočtom základných povinností a zákazov obvinených podľa § 30 ZVV.

Vzhľadom na záväzky Slovenskej republiky vyplývajúce z členstva v Rade Európy je úlohou zákonodarných aj výkonných orgánov brať pri formulácii práv a povinností obvinených a odsúdených na zreteľ štandardy odporúčané Výborom ministrov, inkorporované v dokumente Európske väzenské pravidlá, prijatom 11. januára 2006. Uvedený dokument stanovuje rámec práv odsúdených, minimálne štandardy na formálne náležitosti umiestnenia osôb v ústavoch, ubytovanie, stravu, hygienu, právnu pomoc, kontakt s vonkajším svetom, väzenský režim, prácu, cvičenie a odpočinok, vzdelávanie, uplatňovanie slobody myslenia, svedomia a vyznania, právo na informácie, osobný majetok, prepustenie na slobodu, osobitné podmienky špecifických skupín: žien, detí, cudzincov, etnických a jazykových menšín, ďalej poriadok, disciplínu, bezpečnosť, spôsoby obmedzenia slobody, ako aj požiadavky na personálny substrát ústavov. V rámci penologického výskumu je potrebné podrobne analyzovať súlad týchto štandardov, najmä jedného zo základných princípov, že osobám vo výkone zostávajú všetky práva, ktoré im nie sú zákonne odobraté rozhodnutím o odsúdení alebo ich vzatí do väzby (časť I, bod 2), s účinnou právnou úpravou na Slovensku, pričom výskumný tím zváži možnosť formulácie návrhov *de lege ferenda*.

Uvedené predpisy upravujúce postavenie obvinených, ich práva a povinnosti dopĺňajú rozkazy ministra spravodlivosti a generálneho riaditeľa. Otázok práv a povinností klientov sa týka napríklad Rozkaz ministra spravodlivosti Slovenskej republiky č. 16/2015 o zaobchádzaní s obvinenými a odsúdenými. Tento rozkaz rozlišuje individuálne formy zaobchádzania (§ 4), ktoré smerujú k dodržiavaniu všeobecne záväzných právnych predpisov a spoločenskej morálky, ako aj podporujú sebaúctu, úctu k iným a podporujú zodpovednosť za vlastné správanie, a skupinové formy zaobchádzania (§ 5 a nasl.), ktorých cieľom je zaisťovať pozitívne sociálne učenie a správanie, formovať riešenie emocionálnych a sociálnych konfliktov a rozvíjať pozitívne vlastnosti a medziľudské vzťahy. Osobitnou otázkou, ktorej sa dotýka aj uvedený predpis, je prevencia suicidálneho konania, k čomu § 34 ustanovuje spôsob

zaobchádzania s klientom, ktorý má pre samovražedné alebo sebapoškodzovacie sklony, pričom je nariadené monitorovanie. Samovražedné a sebapoškodzovacie konanie totiž nepostačuje len zakázať (§ 30 ods. 2 písm. d) ZVV, resp. § 40 písm. f) ZVTOS) bez akýchkoľvek ďalších opatrení. Predchádzanie takému konaniu, ku ktorému okrem činov s cieľom poškodiť sa možno pripočítať aj prípady hladoviek s úmyslom vynútiť si splnenie svojich požiadaviek, patrí k prioritám politiky výkonu trestu a výkonu väzby a jeho možnosti budú predmetom penologického výskumu.

Jednou zo základných povinností odsúdených je aj povinnosť pracovať, ak sú odsúdení zaradení do práce. Táto povinnosť je zakotvená v § 39 písm. e) ZVTOS a predstavuje výnimku zo zákazu nútených prác a nútených služieb ustanoveného v čl. 18 Ústavy SR. Podrobnosti zaradovania do práce upravuje piata hlava (§§ 42 až 49) ZVTOS. Koncepcia zamestnávania v ZVJS na roky 2011 až 2020 charakterizuje zamestnávania odsúdených vo vnútornej prevádzke ústavov (táto je určená podľa kapacity ústavu a nevykazuje výrazné výkyvy), ale predovšetkým určuje faktory ovplyvňujúce rozvoj zamestnávania v strediskách vedľajšieho hospodárstva, ktoré je súčasťou činnosti ústavu ako rozpočtovej organizácie. Vedľajšie hospodárstvo ústavu tak nemá žiadne privilégia, ktoré by mu umožňovali správať sa trhovo a využívať marketingové metódy. Na činnosť stredísk vedľajšieho hospodárstva sú poskytované finančné prostriedky formou výdavkov zo štátneho rozpočtu, ktoré musia byť kryté príjmami z týchto činností. Avšak príjmy získané z činnosti stredísk vedľajšieho hospodárstva sú príjmom štátneho rozpočtu, nie je daná možnosť využitia týchto prostriedkov priamo ústavom, pre ktorý by takto získané prostriedky boli motivačným faktorom a zároveň investičným stimulom do oblasti výroby, ktorá je v danom ústave typická a môže byť zisková. Taktiež by mohli byť ďalším zdrojom zamestnávania väznených osôb, nakoľko inovované, resp. doplnené materiálno-technické zabezpečenie by mohlo byť produktívnym faktorom rastu konkrétneho druhu výroby a tým aj možnosťou vo väčšej miere zamestnať väznené osoby.

Ďalšou významnou témou v tejto oblasti je vplyv zamestnávania odsúdených v kontexte novej recidívy u väznených osôb. Pozitívne faktory zaradenia do práce sú viditeľné priamo vo výkone trestu (možnosť zárobku, vyplnenie času, pracovné návyky a pod.), avšak považujeme za potrebné preskúmať, aký má zamestnávania vplyv na to, aby sa odsúdení po vykonaní trestu odňatia slobody zaradili do civilného života v kontexte získaných pracovných návykov, schopností a zručností, prípadne absolvovaného kvalifikačného/rekvalifikačného kurzu bez toho, aby ďalej páchali trestnú činnosť.

Výskumné zámery

1. Analýza opatrení na predchádzanie suicidálneho konania vo väzenskom prostredí z pohľadu pozitívneho záväzku štátu pri ochrane života (dlhodobý).
2. Modely financovania a organizácie zamestnávania odsúdených na Slovensku a v zahraničí (strednodobý).

Oblasť orientácie

Personál zaisťujúci sankcie a opatrenia

Charakteristika

Personál predstavuje najcitlivejšiu zložku väzenského systému, nakoľko priamo formuje väznené osoby, ovplyvňuje vnútornú a vonkajšiu bezpečnosť väznic a reprezentuje zbor navonok. Efektívne plnenie štátom určených úloh si preto vyžaduje odborne, morálne, psychicky a fyzicky zdatný väzenský personál. Výberové konanie musí byť spravodlivé, otvorené pre všetkých uchádzačov. Pri výbere personálu je potrebné sústrediť sa najmä na bezúhonnosť, osobnostnú (psychickú) spôsobilosť a fyzickú zdatnosť. Základným pracovným nástrojom väzenského personálu musí byť profesionálne správanie, etický a korektný prístup ku všetkým zainteresovaným stranám. Všetky rozhodnutia väzenského personálu sa musia zakladať na riadne zistenom skutkovom stave veci, nestrannosti a objektivite.

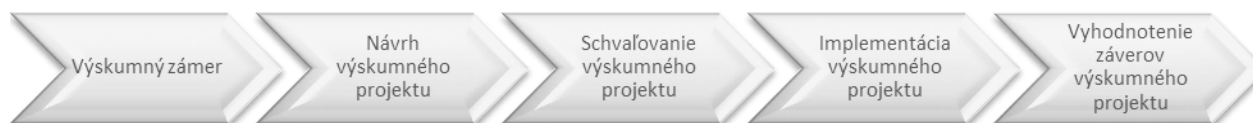
Ďalšou dôležitou časťou problematiky starostlivosti o personál je jeho vzdelávanie, ktoré nemôže byť založené len na dosiahnutí zákonného predpokladu výkonu štátnej služby (absolvovanie základného, resp. špecializovaného policajného vzdelania), ale predovšetkým na progresívnom spôsobe vzdelávania formou rôznych odborných zdokonaľovacích, inovatívnych alebo inšpiračných typoch vzdelávania.

Výskumné zámery

1. Metódy vzdelávania väzenského personálu – komparatívna štúdia (strednodobý, dlhodobý).

3.2 Organizačno-personálne zabezpečenie

Predpokladom efektívnej prípravy výskumných projektov (určenie metód, prostriedkov, aktivít a riadenia výskumného projektu), schvaľovania pripravených výskumných projektov, implementácie schválených výskumných projektov a vyhodnotenia záverov realizovaných výskumných projektov sú správne nastavený **operačný manažment** výskumu¹⁵ a **systém zberu a vyhodnotenia kvantitatívnych a kvalitatívnych dát**. Procesný reťazec operačného manažmentu výskumu je možné zjednodušiť nasledovne:

Základným predpokladom prípravy konkrétneho projektu je **existencia výskumného zámeru**, ktorý je schválený v tejto koncepcii. Príprava výskumného projektu bez výskumného zámeru je možná so súhlasom generálneho riaditeľa zboru. **Návrh výskumného projektu** spracúvajú pracovníci referátu aplikovaného penologického výskumu v nasledovnej štruktúre:

1. Názov projektu
2. Oblasť orientácie
3. Anotácia
4. Ciele a zámery projektu
5. Využitie výsledkov v praxi
6. Začiatok a koniec riešenia projektu
7. Metódy a prostriedky výskumu
8. Harmonogram aktivít a výstupy projektu
9. Zoznam riešiteľov (zloženie výskumného tímu a určenie zodpovedného riešiteľa)
10. Materiálno-technické požiadavky na výskum
11. Rozpočet a financovanie projektu

Poznanie skutočnosti by sa malo opierať vždy o spoľahlivé kvantitatívne a kvalitatívne dáta. Obdobne na opačnej strane, po prijatí cielených opatrení, je nevyhnutné monitorovať a hodnotiť účinky realizovaných opatrení na základe spoľahlivých a výpovedných údajov. Nástrojmi pre skúmanie a objasňovanie javov väzenskej reality sú aj štatistické zisťovania, ktoré prispievajú k analýze výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody z pohľadu napĺňania účelu výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody prostriedkami zaobchádzania, resp. z pohľadu komparácie efektívnosti systému zaobchádzania aplikovaného v Slovenskej republike a v krajinách Rady Európy.

¹⁵ Úlohou operačného manažmentu je logicky a cieľavedome usporiadať a prepojiť všetky súvisiace procesy.

3.3 Spolupráca s kriminologickým výskumom a hraničnými odborníkmi

Aplikovaný penologický výskum sa musí opierať o širšie interdisciplinárne poznatky, ktoré súvisia najmä so sociologickou, právnou, psychologickou a pedagogicko-výchovnou stránkou výkonu trestov. Pri plnení výskumných zámerov musí preto zbor úzko spolupracovať najmä s fakultami a katedrami psychológie, kriminológie, špeciálnej pedagogiky, sociálnej práce, sociológie a práva slovenských vysokých škôl a univerzít, univerzitnými vedeckými parkami, ústrednými orgánmi štátnej správy, príslušnými ústavmi Slovenskej akadémie vied, Justičnou akadémiou Slovenskej republiky, súdmi a prokuratúrou, ale aj Akadémiou väzenskej služby Českej republiky, Inštitutom pro kriminologii a sociální prevenci v Českej republike, Medzinárodnou kriminologickou spoločnosťou (SIC), Medzinárodnou spoločnosťou pre trestné právo (AIDP), Medzinárodnou spoločnosťou pre reformu trestného práva (PRI).

Vzhľadom na doterajšie skúsenosti¹⁶ je žiaduce túto spoluprácu formalizovať a s jednotlivými subjektmi uzatvoriť všeobecné dohody o spolupráci. Predmetom dohôd bude v oblasti výskumu najmä zadefinovanie vzájomných možností participácie na konkrétnych projektových zámeroch. V dohodách o spolupráci s vybranými fakultami a katedrami psychológie, kriminológie, špeciálnej pedagogiky, sociálnej práce, sociológie a práva slovenských vysokých škôl a univerzít je ďalej vhodné

- určiť témy záverečných prác vysokoškolského štúdia, ku ktorým bude generálne riaditeľstvo udeľovať súhlas s výskumnou činnosťou v podmienkach zboru (prípadne bude vykonávať ich oponentúru),
- dohodnúť formy činnosti zboru vo vzťahu k akademickej obci (napríklad prednášky, vzájomné diskusie so študentmi na tému väznenstva¹⁷) a
- dohodnúť možnosti spoločného organizovania vedeckých podujatí.

S domácimi a zahraničnými vedecko-výskumnými pracoviskami je zároveň možné dohodnúť výmenné stáže, ktoré by rozvíjali najmä poznanie v metodológii výskumu.

V prípade spolupráce na konkrétnom výskumnom projekte je potrebné uzavrieť partnerskú dohodu o realizácii výskumného projektu s popisom konkrétnych záväzkov partnerov.

4 ĎALŠIE (SÚVISIACE) ČINNOSTI

Okrem výskumnej časti je, v súlade so všeobecnými cieľmi koncepcie, predmetom činnosti referátu aplikovaného penologického výskumu aj

- príprava analytických materiálov, spolupráca pri príprave koncepcií, stratégií a politík v oblastiach patriacich do pôsobnosti väznenstva, ako aj monitoring a hodnotenie realizovaných opatrení,
- prednášková činnosť v Inštitúte vzdelávania zboru, spolupracujúcich vysokých školách a univerzitách,
- spracovanie zoznamu dostupnej literatúry v oblasti penitenciaristiky.

¹⁶ Napr. Dohoda o vzájomnej spolupráci s Právnickou fakultou UK, Dohoda o vzájomnej spolupráci s ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny.

¹⁷ Ako príklad dobrej praxe môže byť inšpiráciou projekt „Týdny vězeňství“ organizované Vězenskou službou ČR a Právnickou fakultou Univerzity Karlovy v Praze.

5 ZÁVER

Zriadenie špecializovaného výskumného pracoviska s náplňou aplikovanej penológie dlhodobo absentuje v súčasnej spoločnosti. Výskumná vzorka, ktorou zbor disponuje (väznené osoby a personál zboru) neexistuje v žiadnej inej vzorke spoločnosti. Považujeme za nevyhnutné v súlade s vývojovými trendmi a ako aj z dôvodu hlbšieho poznania vývoja, štruktúry a dynamiky starostlivosti o väznené osoby využiť tento potenciál a vedeckými formami a metódami podložiť ďalšie rozhodnutia, ktoré by mali vplyv na verifikáciu súčasného stavu, resp. potrebu systémových či čiastkových zmien týkajúcich sa väznenstva. Považujeme za nevyhnutné, aby akákoľvek takáto zmena bola podporená relevantnou verifikáciou. Súčasne je dôležité, aby výsledok akejkoľvek výskumnej úlohy bol prínosom pre aplikačnú prax, pre skvalitnenie činnosti personálu zabezpečujúceho penitenciárnu a postpenitenciárnu starostlivosť voči väznených osobám, resp. po ich prepustení v výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody. V neposlednom rade považujeme za významné, aby personál mal dostatočné a vhodné podmienky pre výkon štátnej služby a všetky činnosti súvisiace so zabezpečením starostlivosti o väznené osoby boli na vysoko profesionálnej úrovni.

5.1 Zhrnutie úloh

Krátkodobé úlohy (do konca roku 2017)

1. Zrealizovať výskumné projekty krátkodobých výskumných zámerov.
2. Doplniť zástupcu referátu aplikovaného penologického výskumu za riadneho člena Rady pre vzdelávanie a odbornú prípravu príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže a zamestnancov Zboru väzenskej a justičnej stráže.

Strednodobé úlohy (do konca roku 2020)

1. Zrealizovať výskumné projekty strednodobých výskumných zámerov.
2. Vykonať súpis domácej a zahraničnej odbornej literatúry týkajúcej sa väznenstva.

Dlhodobé úlohy (do konca roku 2026)

1. Zrealizovať výskumné projekty dlhodobých výskumných zámerov.

Trvalé úlohy

1. Spolupracovať najmä s fakultami a katedrami psychológie, kriminológie, špeciálnej pedagogiky, sociálnej práce, sociológie a práva slovenských vysokých škôl a univerzít, univerzitnými vedeckými parkami, ústrednými orgánmi štátnej správy, príslušnými ústavmi Slovenskej akadémie vied, Justičnou akadémiou Slovenskej republiky, súdmi a prokuratúrou, ale aj Akadémiou väzenskej služby Českej republiky, Inštitútom pro kriminologii a sociální prevenci v Českej republice, Medzinárodnou kriminologickou spoločnosťou (SIC), Medzinárodnou spoločnosťou pre trestné právo (AIDP), Medzinárodnou spoločnosťou pre reformu trestného práva (PRI).